

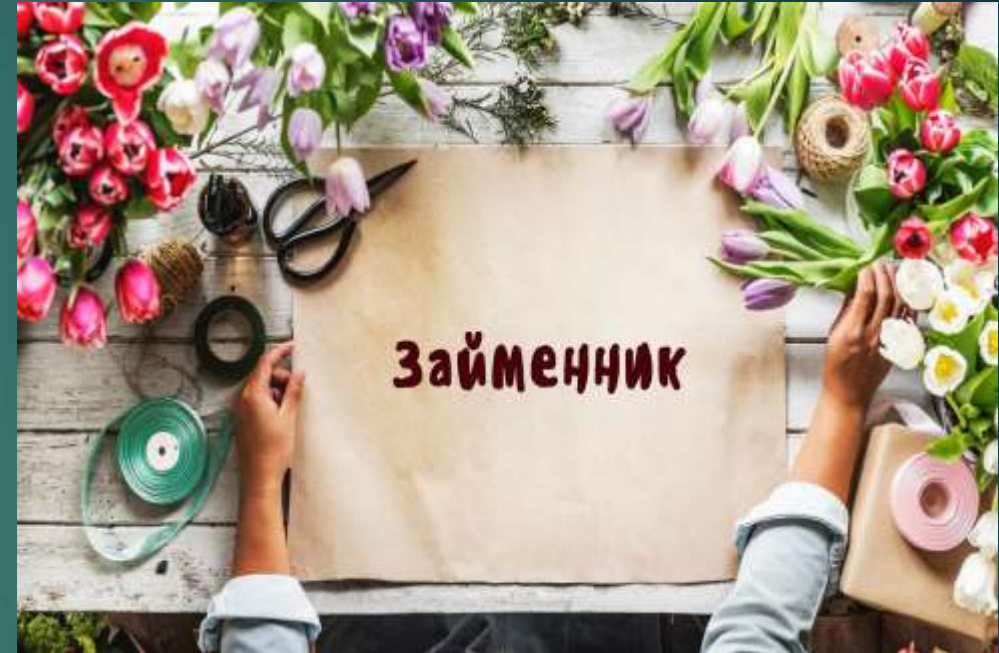
19.03.24

УКР.МОВА

КЛАС: 6-А (2ГР.), 6-Б (1ГР.)

ВЧ.: ХАРЕНКО Ю.А.

Особові займенники, їх відмінювання. Зворотний займенник

Мета :

- ❑ правильно відмінювати та вживати в мовленні особові та зворотний займенники;
- ❑ знаходити займенники в тексті, визначати їх морфологічні ознаки;
- ❑ розвивати культуру усного й писемного мовлення.

Мовна розминка «ТАК – НІ»

- ▶ Займенник – це самостійна частина мови, яка вказує на предмети, ознаки або кількість, але не називає їх.
- ▶ Займенники співвідносяться з іменниками, прикметниками, дієсловами.
- ▶ Усі займенники змінюються за відмінками.
- ▶ У реченні займенники виступають додатками.
- ▶ Виділяють 8 розрядів займенників за значенням.

Лінгвістична вікторина

- ▶ Які два особові займенники, злившись в одне слово, заважають дорожньому рухові?
- ▶ Які займенники потрібні підлозі, щоб вона стала чистою?
- ▶ Який займенник уживається тільки в непрямих відмінках?

(я, ми, ви, ми, ти, себе)

ПРИГАДАЙТЕ !

Займенник

- Вказує на предмети, ознаки, кількість, але не називає їх
- Питання: **хто? що? який? чий? скільки? котрий?**
- Виступає підметом, означенням, додатком та іншими членами речення

MyShared

Особові займенники

		однина	множина
1 особа	вказує на особу (осіб), яка (-і) говорить (-ять) ПРО СЕБЕ	Я	МИ
2 особа	вказує на особу (осіб), ДО ЯКОЇ (яких) ЗВЕРТАЮТЬСЯ	ТИ	ВИ
3 особа	вказує на особу(-и) чи предмет(-и), ПРО ЯКІ ГОВОРЯТЬ або вказують на них	ВІН, ВОНА, ВОНО	ВОНИ

Відмінювання особових займенників
(третя особа)

	Однина	Множина
Н.	Він, вона, воно	Вони
Р.	Його, її	Їх
Д.	Йому, їй	Їм
Зн.	Його, її	Їх
О.	Ним, нею	Ними
М.	(на) ньому, ній	(на) них

Особові займенники
змінюються за
відмінками та
числами.

Займенник він
ще й за родами.

У реченні особові
займенники -
підмети або
додатки.

Особові та зворотний займенники

	I особа		II особа + себе		III особа		
Н.	я	ми	ти (-)	ви	він, воно	вона	вони
Р.	мене	нас	тебе (себе)	вас	його (у нього)	її (у неї)	їх (них)
Д.	мені	нам	тобі (собі)	вам	йому	їй	їм
З.	мене	нас	тебе (себе)	вас	його (нього)	її (неї)	їх (них)
О.	мною	нами	тобою (собою)	вами	ним	нею	ними
М.	(на) мені	(на) нас	(на) тобі (собі)	(на) вас	(на) ньому, ні	(на) нії	(на) них

Займенники з прийменниками пишуться окремо: *зі мною, на мені, з нами, у нас, серед нас*

Після прийменників у займенниках 3-ї особи пишеться буква *н*: *після нього, біля неї, на них*

В орудному відмінку займенники 3-ї особи пишуться з буквою *н* і без прийменників: *ним, нею, ними*

ВПРАВА

Випишіть особові займенники, визначте особу, число та відмінок кожного з них. Яким членом речення виступають?

1. Мене ліси здоров'ям напували, коли бродив у їхній гущині, мені поля задумливо шептали свої ніким не співані пісні.
2. Чужих країв ніколи я не бачив, принад не знаю їхніх і окрас.
3. Ти знаєш, що ти — людина? Ти знаєш про це чи ні?
4. Слів таких і треба небагато, та вони як весняні пісні...
5. За тобою завше будуть мандрувати очі материнські і білява хата (Із тв. В. Симоненка).

ПЕРЕВІР!

1. МЕНЕ – 1 ос., однина, Р.в., додаток.
МЕНИ – 1 ос., однина, Д.в., додаток.
2. Я – 1 о., однина, Н.в., підмет.
3. ТИ - 2 ос., однина, Н.в., підмет.
4. ВОНИ – 3 ос., множина, Н.в., підмет.
5. Тобою – 2 ос., однина, Ор.в., додаток.

Зверніть увагу!

У непрямих відмінках до займенників третьої особи після прийменника додається **н-**,

а в орудному відмінку **н-** наявний у займенниках без прийменників:

говорити з нею, доїхати до них, пишатися ним.

В українській мові прийменники **з, над, перед, під** перед займенником мною вживаються з **і**:

переді мною, зі мною, наді мною.

ВПРАВА

Перепишіть. Займенники, що в дужках , поставте в потрібному відмінку. Визначте відмінок кожного займенника.

Спитав у (він), передав через (вони), глянув (вона)
у вічі, прийшла до (вона), перед (він), люблю (вони),
сміявся з (вони), бачилась із (вони), збудив (вона),
згадав про (він), надіявся на (вони).

- Поясніть появу приставного н- у займенниках третьої особи.

Тренувальна вправа

Перепишіть речення, ставлячи подані в дужках займенники в потрібну форму. Визначте їх особу, число та відмінок.

1. Ти не повернувся, а криниця за (ти) плакала.

2. У (я) пісня є, і є у (я) мрія, із (вони) старості не буду знати я.

3. Нехай в лице (я) осінній вітер віє...

4. Гаряче полум'я століття щодня (ми) опалює лице.

Зворотний займенник себе

- Зворотний займенник себе вказує на виконавця (виконавців) дії.
- Не має форми називного відмінка.
- Виконує синтаксичну роль додатка.

Відмінювання зворотного займенника *себе*

Називний	—
Родовий	<i>себе</i>
Давальний	<i>собі</i>
Знахідний	<i>себе</i>
Орудний	<i>собою</i>
Місцевий	<i>(на) собі</i>

УСТАНОВИТИ ВІДПОВІДНІСТЬ

1. Сам собі пан
2. Лишати за собою слід
3. Спалити за собою мости
4. Знайти себе
5. Бити себе в груди

Завдання:

З'ясуйте відмінок зворотного займенника в кожному фразеологізмі.

А Порвати з кимось, чимось, унеможливити повернення до когось, чогось.

Б Робити значний внесок у певну справу чи навпаки, зробити щось недобре.

В Незалежна, вільна у своїх діях людина.

Г Дуже сильно переживати за що-, кого-небудь.

Д Чітко визначити свої наміри, життєву мету.

Вибери зворотний займенник у фразеологізмі.

Визнач його відмінок

Собі на умі.

Р.в.

Д.в. М.в. О.в.

Зн.в.

ЗАВДАННЯ

- Дібрати фразеологізми зі зворотним займенником себе.

- Визначити, яким членом речення вони виступають.

Підсумуємо

1. Які займенники називаються особовими?
2. Як змінюються особові займенники?
3. Які особливості відмінювання займенників третьої особи?
4. На що вказує зворотний займенник себе?
5. Як змінюється займенник себе?

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Вивчити правила за конспектом.
2. Виконати вправу.

УСТАНОВИТИ ВІДПОВІДНІСТЬ

1. Сам собі пан
2. Лишати за собою слід
3. Спалити за собою мости
4. Знайти себе
5. Бити себе в груди

А Порвати з кимось, чимось, унеможливити повернення до когось, чогось.

Б Робити значний внесок у певну справу чи навпаки, зробити щось недобре.

В Незалежна, вільна у своїх діях людина.

Г Дуже сильно переживати за що-, кого-небудь.

Д Чітко визначити свої наміри, життєву мету.

Завдання:

З'ясуйте відмінок зворотного займенника в кожному фразеологізмі.